

Kiteen kaupungin ympäristönsuojelun valvontasuunnitelma vuosille 2018-2021

Ympäristölautakunta 15.11.2017 § 116

Sisältö

1 Johdanto	4
1.1 Valvonnan suunnitelmallisuus ja tavoitteet	5
2 Kiteen ympäristöolosuhteet ja pilaantumisen vaaraa aiheuttavat toiminnot	5
2.1 Ympäristöolosuhteet	5
2.1.1 Yhdyskuntarakenne	5
2.1.2 Vesistöt ja niiden tila	6
2.1.3 Vesihuollon ja jätehuollon järjestäminen	6
2.1.4 Pohjavesialueet	7
2.1.5 Luonnonsuojelualueet	7
2.2 Pilaantumisen vaaraa aiheuttavat toiminnot	7
3 Valvottavat kohteet	7
3.1 Ympäristönsuojelulaki	7
3.1.1 Ympäristöluvanvaraiset ja rekisteröitävät kohteet	7
3.1.2 Ilmoitusvelvolliset toiminnot (YSL 118-120 §)	9
3.1.2.1 Ilmoitus melua ja tärinää aiheuttavasta tilapäisestä toiminnasta (YSL 118 §)	9
3.1.2.2 Ilmoitus koeluonteisesta toiminnasta (YSL 119 §)	9
3.1.2.3 Ilmoitus poikkeuksellisesta tilanteesta (YSL 120 §)	9
3.1.3 Muu ympäristönsuojelulain mukainen valvonta	9
3.1.3.1 Poikkeustilanteet (YSL 169 § ja 186 §)	9
3.1.3.2 Määräykset pilaantumisen ehkäisemiseksi (YSL 180 §)	10
3.1.3.3 Muut valvontakohteet	10
3.2 Jätelain valvonta	11
3.2.1 Säännöllinen valvonta	11
3.2.1.1 Rekisteröitävä jätteen keräystoiminta (JL 100 §)	11
3.2.1.2 Toiminnat, joissa syntyy vaarallista jätettä (JL 124 §)	11
3.2.2 Jätelain yleinen valvonta	12
3.2.2.1 Roskaantuminen	12
3.3 Maa-aineslain valvonta	13
3.4 Vesilain valvonta	13
3.5 Vesihuoltolain valvonta	14
3.6 Maastoliikenne- ja vesiliikennelain valvonta	14
3.7 Merenkulun ympäristönsuojelulain valvonta	14
4 Toimintojen riskinarviointi	14
4.1 Toimialakohtainen riskinarviointi	15
4.2 Laitoskohtainen riskinarviointi	16
4.3 Jätelain mukaiset laitokset	18
4.4 Otantamenetelmät	18
5 Valvontaohjelman laatiminen	18
6 Valvontatoimenpiteet ja valvonnan maksullisuus	19
6.1 Valvonnan maksullisuus	19
6.2 Tarkastukset	19
6.2.1 Määräaikaistarkastukset	19
6.2.2 Muut tarkastukset	20

6.2.3 Maa-aineslain mukaiset tarkastukset -----	20
6.3 Raporttien ja selvitysten tarkastaminen -----	20
6.3.1 Lupamääräyksissä edellytetyt selvitykset -----	20
6.3.2 Vuosiraportointi -----	21
6.4 Tarkkailutulosten seuranta -----	21
6.5 Hallintapakko ja tutkintapyynnöt -----	21
6.6 Jätelain laiminlyöntimaksut -----	22
6.7 Valvontaprojektit -----	22
6.8 Lausunnot -----	22
7 Valvontaohjelman toteutumisen arviointi -----	22
7.1 Valvontaohjelman toteutuminen ja sen laadinta -----	22
7.2 Valvontasuunnitelman toteutuminen ja sen päivittäminen -----	23
8 Valvonnan organisointi ja resurssit -----	23
8.1 Valvontaan käytettävissä olevat resurssit -----	23
8.2 Tehtävien priorisointi -----	23
8.3 Delegoinnit -----	24
8.4 Viranomaisten välinen yhteistyö -----	24

1 Johdanto

Kiteen kaupungin ympäristönsuojelu vastaa ympäristönsuojelun tehtävistä Kiteen alueella. Ympäristönsuojeluviranomaisena toimii ympäristölautakunta.

Ympäristönsuojelulain (527/2014) 168 §:n mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on laadittava alueelleen ympäristönsuojelulain mukaista säännöllistä valvontaa varten valvontasuunnitelma. Säännös mahdollistaa myös tehtävien asettamisen tärkeysjärjestykseen, jos se on välttämätöntä tehtävien asianmukaiseksi hoitamiseksi. Valvontasuunnitelmaan kootaan tiedot alueen ympäristöoloista ja pilaantumisen vaaraa aiheuttavista toiminnoista sekä käytettävissä olevista valvonnan voimavaroista ja keinoista. Suunnitelmassa kuvataan valvonnan järjestämisen ja riskinarvioinnin perusteet ja valvonnasta vastaavien viranomaisten yhteistyö. Valvontasuunnitelma on julkinen asiakirja, josta ympäristölautakunta tekee päätöksen. Valvontasuunnitelma on laadittu vuosille 2018-2021.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on valvontasuunnitelman laatimisen lisäksi laadittava luvanvaraisten ja rekisteröitävien toimintojen määräaikaistarkastuksista ja niiden muusta säännöllisestä valvonnasta valvontaohjelma. Valvontaohjelmassa kuvataan tarkemmin tiedot valvottavista kohteista ja niihin kohdistettavista säännöllisistä valvontatoimista. Valvontaohjelma on pidettävä ajan tasalla. Valvontaohjelma on hallintolain (434/2003) 39 §:n nojalla ei-julkinen asiakirja. Valvontaohjelman osalta lautakuntaan viedään yleiset periaatteet (esim. periaatteet riskinarvioinnille) ja yhteenveto suunnitellusta valvonnasta. Toiminnanharjoittajalla on oikeus saada tietää kohteensa valvontaluokka ja perusteet sen määräytymiselle.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi periä maksun valvontaohjelmaan perustuvista luvanvaraisten ja rekisteröityjen toimintojen määräaikaistarkastuksista ja niiden muusta valvontaohjelmaan perustuvasta säännöllisestä valvonnasta. Valvonnasta perittävistä maksuista päätetään ympäristönsuojeluviranomaisen taksassa.

Valvontasuunnitelma päivitetään jatkossa valtuustokausittain ja valvontaohjelman yhteenveto vuosittain.

Jätelain (646/2011) 124 §:ssä on säädetty valvontaviranomaisen velvollisuudesta suorittaa toimintojen määräaikaisia tarkastuksia. Esimerkiksi laitokset ja toiminnot, joissa syntyy vaarallista jätettä, on tarkastettava määräajoin. Jätelaki ei toistaiseksi velvoita laatimaan valvontasuunnitelmaa. Tämä valvontasuunnitelma toimii myös jätelain mukaisten toimintojen valvonnan alustavana suunnitelmana.

Ympäristönsuojelulain 168 §:ssä ja jätelain 124 §:ssä säädetyt valvontavelvoitteet kattavat vain osan kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle kuuluvista valvontavelvoitteista ja muista velvoitteista. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen valvontavelvoitteista ja muista tehtävistä määrätään lisäksi kemikaalilain (599/2013), maa-aineslain (555/1981), maastoliikennelain (1710/1995), merenkulun ympäristönsuojelulain (1672/2009), ulkoilulain (606/1973), vesihuoltolain (119/2001), vesilain (587/2011) ja vesiliikennelain (463/1996) sekä näiden nojalla annettujen asetusten ja määräysten kautta. Myös ympäristönsuojelun yleiseen edistämiseen liittyy valvontatehtäviä.

1.1 Valvonnan suunnitelmallisuus ja tavoitteet

Valvontasuunnitelman ensisijaisena tavoitteena on järjestää luvanvaraisten ja rekisteröityjen toimintojen valvonta säännöllisesti ja tehokkaasti. Suunnitelmallisen valvonnan kautta saavutetaan riittävä, ennalta määritelty tarkastustiheys toiminnoille sekä varmistetaan toiminnanharjoittajien kesken tasavertainen tarkastuskäytäntö. Valvonnan tavoitteena on varmistaa lainsäädännön ja lupaehtojen noudattaminen ja sitä kautta ennaltaehkäistä ympäristön pilaantumista ja sen vaaraa. Valvonta on tehokasta, kun se kohdistetaan riskien arvioinnin perusteella haitallisimpiin suurimman riskin kohteisiin. Suunnitelmallisen valvonnan tavoitteena on tunnistaa tapaukset, joista aiheutuu vaaraa terveydelle tai ympäristölle. Samalla seurataan lupamääräysten ja päästöraja-arvojen noudattamista sekä toiminnan yleistä lainmukaisuutta. Valvontasuunnitelmassa kuvataan riskinarvioinnin ja valvonnan priorisoinnin perusteet.

Valvonnan on oltava laadukasta, säännöllistä, tehokasta ja riskinarviointiin perustuvaa. Tähän liittyy valvontatoiminnan resurssien oikea mitoitus ja tarkastuskohteiden priorisointi. Myös viranomaisten yhteistyön onnistuminen on tärkeää. Valvontaan kuuluu valmius rikostutkinnan käynnistämiseen kun siihen on aihetta.

2 Kiteen ympäristöolosuhteet ja pilaantumisen vaaraa aiheuttavat toiminnot

2.1 Ympäristöolosuhteet

Kiteen kaupungin kokonaispinta-ala on 1 724,40 km² (1.1.2013), josta vesipinta-alaa 470,81 km². Kitee on perustettu v. 1631 ja kaupungiksi Kitee tuli v. 1992. Kesälahden kunta liittyi Kiteen kaupunkiin 1.1.2013.

Alue kuuluu korkokuvaltaan ja maisemallisesti kolmeen eri maisema-alueeseen; Suur-Saimaan seutuun, Pohjois-Karjalan järvisetuun ja Laatokan-Karjalaan. Jakajana toimii toinen Salpausselkä pitkällä reunamuodostumajaksollaan, joka erottaa Kesälahdella Puruveden ja Pyhäjärven laajat vesialueet toisistaan.

Kaunista pelto-, perinne- ja luonnonmaisemaa voi nähdä mm. Kiteen itäisen sisääntuloreitin varrella Kiteenlahdessa ja Kesälahden Totkunniemessä. Nämä seudut ovat valtakunnallisesti arvokasta maisema-aluetta.

Kunnan arvokkaimmat alueet liittyvät vesistöihin. Kiteenjärven ympäristö on Pohjois-Karjalan vanhimpia asutusalueita. Topografia on paikoin jyrkkäpiirteistä ja kasvillisuus rehevää. Rikkaat suurvedet, kuten Puruvesi, Orivesi, Karjalan Pyhäjärvi sekä Piimäjärvi laskevat vetensä Vuoksen kautta Laatokan eteläosaan ja itäpuoliset vesistöt Kiteenjokea pitkin Laatokan luoteisosaan. Suur-Saimaa, johon Orivesi ja Puruvesi kuuluvat, on Suomen runsassaaresin järvi.

2.1.1 Yhdyskuntarakenne

Kiteen kaupungin ominaispiirteitä ovat kunnan neljä taajamaa; Kiteen keskustaajama, Kesälahden taajama, Puhos ja Tolosenmäki, joita ympäröi maaseutu kyläyhteisöineen.

Kiteen väkiluku vuoden 2016 lopussa oli 10 719 henkeä. Kiteen väestömäärä on vähentynyt viime vuosina keskimäärin 1,4 % vuodessa. Kesäkaudella Kiteen asukasmäärä kasvaa voimakkaasti vapaa-ajan asutuksen takia. Loma-asutus on keskittynyt erityisesti rannoille. Kiteellä oli vuoden 2015 loppulla noin 3000 vapaa-ajan asuntoa. Rantarakentaminen vaikuttaa mm. virkistyskäytössä olevien vapaiden rantojen määrään ja vesistöjen tilaan.

Työpaikkoja Kiteellä oli vuonna 2014 3641 kpl, joista alkutuotannon työpaikkoja oli 13,5 %, jalostuksen työpaikkoja 23,9 % ja palvelujen työpaikkoja 60,9 %. Viime vuosina työpaikat jalostuksen piiristä ovat vähentyneet ja palvelujen osalta kasvaneet.

2.1.2 Vesistöt ja niiden tila

Kiteellä vesipinta-alaa on noin 471 km². Suurimmat vesistöt ovat Orivesi, Karjalan Pyhäjärvi ja Puruvesi. Tärkeimmät vesistöjemme kuormittajat ovat asumisjätevedet, teollisuusjätevedet sekä haja-kuormitus. Monien järvien tilaa on olennaisesti heikentänyt aikoinaan tehty vedenpinnan lasku, mikä on vähentänyt niiden kuormituksen kestävyttä.

Pohjois-Karjalan alueelle on laadittu vesienhoidon toimenpideohjelma vuosille 2016-2021. Toimenpideohjelman mukaan valtaosa Pohjois-Karjalan tarkastelluista vesistöistä ovat erinomaisessa tai hyvässä tilassa (järvipinta-alasta 92 %). Tyydyttävässä tai tätä heikommassa tilassa ovat etupäässä pienemmät järvet ja joet. Pohjois-Karjalassa tyydyttävään tai sitä heikompaan tilaan luokiteltiin yhteensä 37 järveä ja 38 jokea. Kiteellä ekologiselta tilaltaan tyydyttäväksi luokiteltiin järvistä Kiteenjärven Päätyenlahti, Ätäskö, Ylälampi, Juurikkajärvi, Hanelinlampi ja Puruveden Ristilahti sekä joista Juurikkakanava, Lepikonjoki, Humalajoki, Hiidenjoki, Piimäjoki ja Myllyjoki.

Hajakuormituksen osuus vesistöjen kuormittajana on kasvanut, koska teollisuuden ja yhdyskuntien jätevesipäästöjä on pystytty vuosien kuluessa merkittävästi vähentämään. Merkittävin osa ravinnekuormituksesta on peräisin peltoviljelystä, metsätaloudesta sekä haja- ja loma-asutuksesta. Pistemäinen ravinnekuormitus on pääosin peräisin teollisuudesta, yhdyskuntien jätevesistä ja turvetuotannosta. Myös Kiteellä hyvää huonommassa tilassa olevien järvien ja jokien suurimmat ongelmat ovat rehevöityminen.

Kiteellä ravinnekuorman vähentämistä tarvitaan Kiteenjärveen laskevassa Hiidenjoessa, Ätäskössä, Lepikonjoessa, Piimäjoessa ja Myllyjoessa. Lisäksi a-klorofyllipitoisuuden/levien määrän vähentämistä tarvitaan Kiteenjärven Päätyenlahdessa, Ätäskössä ja Ylä-Kousassa, Puruveden Ristilahdessa, Karjalanjärvessä, Lautakossa, Hanelinlammessa ja Suuressa Nivungissa.

2.1.3 Vesihuollon ja jätehuollon järjestäminen

Kiteen kaupungin ja Kesälahden vesihuoltolaitokset sekä vesiosuuskunnat (6 kpl) vastaavat toiminta-alueillaan vesihuollosta. Vedenottamoja Kiteellä on 7 kpl. Liittyneitä vesihuoltolaitosten vesijohtoon paikkatietotarkastelujen perusteella vuonna 2017 on noin 9 280 henkilöä. Talousveden laadun valvonnasta vastaa Pohjois-Karjalan ympäristöterveys.

Jätevesihuollosta Kiteen kaupungin alueella vastaavat Kiteen kaupungin ja Kesälahden vesihuoltolaitokset sekä Kiteen Vesikunta ja Villalan jätevesiosuuskunta. Jätevedenpuhdistamoja on kolme, joista yksi sijaitsee Kiteen keskustaajamassa, yksi Puhoksessa ja yksi Kesälahdella. Keskustaajaman ja Puhoksen puhdistamon toiminnasta huolehtii Kiteen Vesikunta ja Kesälahden puhdistamon toiminnasta Kesälahden vesihuoltolaitos. Liittyneitä vesihuoltolaitosten viemäriverkostoon paikkatietotarkastelujen perusteella vuonna 2017 on noin 6 560 henkilöä.

Vastuu kotitalouksien yhdyskuntajätehuollon järjestämisestä Kiteellä on Kiteen kaupungilla. Jätehuollon käytännön toteutuksesta huolehtivat Lassila & Tikanoja Oyj ja Biokymppi Oy siltä osin kuin jätehuollon järjestäminen ei ole tuottajavastuulain alaista toimintaa. Jätteenkuljetuksen osalta koko Kiteen kaupunki kuuluu kiinteistöittäisen jätteenkuljetuksen piiriin.

2.1.4 Pohjavesialueet

Kiteellä on 56 pohjavesialuetta, joista 12 kuuluu luokkaan I eli vedenhankintaa varten tärkeisiin pohjavesialueisiin ja 44 kpl luokkaan II eli vedenhankintaan soveltuviin pohjavesialueisiin. Pohjavesialueiden kokonaispinta-ala on 249,39 km². Kaikki verkoston vesi saadaan pohjavedenottamoista, joita on toiminnassa 7 kappaletta.

Pohjavedet ovat Kiteen kaupungin tärkeä uusiutuva luonnonvara, jonka suojelu on tärkeää. Seitsemälle vedenhankinnan kannalta tärkeälle pohjavesialueelle on laadittu vuosina 2011 ja 2013 suoje-lusuunnitelmat ja kuudelle riskikartoitukset.

2.1.5 Luonnonsuojelualueet

Kiteellä on yhteensä 107 kpl yksityisten tai valtion mailla olevia suojelualueita. Suurin osa suojellusta alueesta on lintuvesialuetta. Natura 2000-alueita Kiteellä on 19 kpl, joihin kuuluu lehtoja, vesistöjä, harjuja, rantojen suojelualueita, vanhoja metsiä sekä soita. Pinta-alallisesti eniten on vesistöjä. Valtakunnallisiin suojeluohjelmiin kuuluvia alueita 18 kpl.

2.2 Pilaantumisen vaaraa aiheuttavat toiminnot

Maaperä on Pohjois-Karjalassa usein hyvin vettä läpäisevää. Maa-ainesten otto, maa- ja metsätalous, teollisuusalueet, tiesuolaus sekä vaarallisten aineiden kuljetukset, käyttö ja varastointi aiheuttavat vaaraa pinta- ja pohjavedelle sekä maaperälle. Mm. monet päätiet ja rautatie on rakennettu reunamuodostumien ja harjujen päälle. Lisäksi pilaantumiseriskiä aiheuttavat mm. huoltoasemat, korjaamot, öljysäiliöt, kaatopaikat, ampumaradat, moottoriurheiluradat, viemärit ja jätevesien imeytys maahan.

Pilaantumiseriskiä lisäävät erilaiset häiriö- ja erityistilanteet, jotka voivat aiheutua tulipaloista, sähkökatkoksista tai muista ennakoimattomista tilanteista. Onnettomuuden tai vahinkotapauksen vaikutukset ovat yleensä paikallisia. Mahdollisesti pilaantuneita maa-alueita on rekisteröity yhteensä 138 kpl, joista on kunnostettu 48 kpl.

Lupamääräyksissä pyritään antamaan tarvittavat määräykset ympäristön pilaantumisen ehkäisemiseksi. Määräykset koskevat mm. kemikaalien käyttöä ja varastointia sekä riskinhallintaratkaisuja (kuten suojarakenteita ja niiden valvontaa), pohjaveden tarkkailua ja maaperän ja pohjaveden pilaantuneisuuden ja puhdistustarpeen selvittämistä.

Kiteellä on yhteensä 57 ympäristöluvallista laitosta. Suurimmat pilaantumisen vaaraa aiheuttavat toiminnot ovat Pohjois-Karjalan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen valvomia suuria tai keskisuuria yrityksiä, merkittävimpana Puhoksen teollisuusalueella sijaitsevat Hexion Oy, Surfactor Finland Oy ja Stora Enso Wood Products Oy. Kiteen kaupungin ympäristönsuojeluviranomaisen toimivaltaan kuuluvia ympäristölupa- tai rekisteröintivelvollisia toimintoja on 46 kpl, jotka ovat suurimmaksi osaksi pieniä yrityksiä, kuten eläinsuojia, kivenmurskaamoja, polttonesteiden jakeluasemia, lämpökeskuksia ja jätteen hyödyntäjiä tai käsittelijöitä. Voimassa olevia maa-ainesten ottopaikkoja vuoden 2017 marraskuussa oli 43 kpl.

3. Valvottavat kohteet

3.1 Ympäristönsuojelulaki

3.1.1 Ympäristöluvanvaraiset ja rekisteröitävät kohteet

Kiteellä oli vuoden 2017 lokakuun lopussa yhteensä 42 toiminnassa olevaa lupavelvollista, säännöllisen valvonnan piiriin kuuluvaa laitosta tai toimintoa ja neljä toiminnassa olevaa rekisteröityä laitos-

ta, joiden osalta toimivaltainen lupa- ja valvontaviranomainen on Kiteen kaupungin ympäristölautakunta. Pääosan säännöllisen valvonnan valvontakohteista muodostavat eläinsuojat (30,9 %), kivenmurskaamot (21,4 %), polttonesteiden jakeluasemat (9,5 %) sekä jätteiden ammattimainen tai laitospäinen käsittely (11,9 %).

Kiteen kaupungin alueella on 15 toiminnassa olevaa lupavelvollista laitosta, joiden toimivaltainen lupaviranomainen on Itä-Suomen aluehallintovirasto. Näiden osalta ensisijainen valvontavastuu on Pohjois-Karjalan ELY-keskuksella.

Valtion ympäristöhallinnon ylläpitämään ympäristönsuojelun tietojärjestelmään VAHTI on kirjattu kunnan valvottaviksi Kiteelle 71 toimintoa, joilla ei ole ollut ympäristölupaa. Toiminnot on merkitty VAHTIIN ympäristönsuojelulain voimaansaannosta annetun lain (113/2000) 6 §:n nojalla. Näistä toiminnoista ympäristölupa tai rekisteröinti-ilmoitus on 15 toiminnolla, voimaansaannolain 7 §:n mukainen päätös yhdellä, toiminta päätynyt 24 toiminnalla ja 24:n toiminta on niin pienimuotoista, etteivät ne kokonsa puolesta tarvitse enää ympäristölupaa. Epäselvät kohteet (7 kpl) tullaan tarkastamaan ja tekemään ympäristölupatarpeen arviointi.

Kunnan lupaviranomaisen valvonnassa olevien ympäristöluvanvaraisten ja rekisteröitävien toimintojen jakaantuminen eri luokkiin on esitetty alla olevassa taulukossa:

Ympäristöluvanvaraiset toiminnot Toiminta/laitos	Kohteiden lukumäärä	% kohteista
Energiantuotanto	2	4,8
Polttoaineiden valmistus taikka kemikaalien tai polttonesteiden varastointi tai käsittely	4 + 1 ^{x)}	9,5
Malmien tai mineraalien kaivaminen tai maaperän maainesten otto (kiven murskaus)	9 ^{xx)}	21,4
Mineraalituotteiden valmistus	1 ^{xx)}	2,4
Elintarvikkeiden tai rehujen valmistus	1	2,4
Eläinsuojat	13 + 2 ^{x)}	30,9
Liikenne	3 + 1 ^{x)}	7,1
Jätteiden ammattimainen tai laitospäinen käsittely sekä jätevesien käsittely	5 ^{xx)}	11,9
Ulkona sijaitseva ampumarata	2 + 3 ^{x)}	4,8
Krematorio tai lemmikkieläinten polttolaitos	1	2,4
Muu toiminto	1	2,4
Yhteensä	42 + 7^{x)}	100
Rekisteröitävät toiminnot Toiminta/laitos		
Polttonesteiden jakeluasema	3	75
Kemiallinen pesula	1	25
Yhteensä	4	100,0

x) Tarkistettavien kohteiden lukumäärä

xx) Lukumäärässä mukana yksi laitos kuuluu 3:een eri toimialaluokkaan

3.1.2 Ilmoitusvelvolliset toiminnot (YSL 118-120 §)

3.1.2.1 Ilmoitus melua ja tärinää aiheuttavasta tilapäisestä toiminnasta (YSL 118 §)

Erityisen häiritsevää melua tai tärinää aiheuttavasta tilapäisestä toiminnasta tai tapahtumasta on tehtävä ilmoitus kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle (YSL 118 §). Ilmoitukset koskevat pääasiassa tilapäistä murskausta, louhintaa, rakentamista tai ulkoilmatapahtumia (konsertit, moottoriurheilukilpailut jne.).

Ympäristöpäällikkö tekee ilmoituksista tarvittaessa kirjallisen päätöksen. Ilmoitusten käsittelyyn saattaa liittyä tarkastus. Jälkivalvontatarkastuksia tehdään tarvittaessa. Tarkastukset keskitetään toimintoihin, joiden melupäästöistä arvioidaan aiheutuvan haittaa. Ympäristönsuojelu käsittelee vuosittain noin 4-6 meluilmoitusta.

3.1.2.2 Ilmoitus koeluonteisesta toiminnasta (YSL 119 §)

Koeluonteisesta lyhytaikaisesta toiminnasta, jonka tarkoituksena on kokeilla uutta tekniikkaa, raaka- tai polttoainetta, valmistus- tai polttomenetelmää tai puhdistuslaitetta taikka käsitellä jätettä laitos- tai ammattimaisesti vaikutusten, käyttökelpoisuuden tai muun seikan selvittämiseksi, on tehtävä ilmoitus kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle (YSL 119 §).

Ilmoituksista tehdään aina kirjallinen päätös. Ilmoitusten käsittelyyn liitetään tarkastus. Päätökseen voi sisältyä raportointivelvoitteita toiminnan tuloksista tai määräyksiä hankkeen ympäristövaikutusten seurannasta. Ilmoituksia on ollut Kiteellä harvakseltaan.

3.1.2.3 Ilmoitus poikkeuksellisesta tilanteesta (YSL 120 §)

Onnettomuudesta, tuotantohäiriöstä tai rakennelman tai laitteen purkamisen poikkeuksellisesta tilanteesta, josta aiheutuu tai uhkaa aiheutua päästöjä tai syntyy jätettä siten, että siitä voi aiheutua ympäristön pilaantumisen vaaraa tai aiheutuu erityisiä toimia jätehuollossa, on ilmoitettava kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle (YSL 120 §). Ilmoitus poikkeuksellisesta tilanteesta voi liittyä mm. isoihin purkutöihin, joissa muodostuu paljon jätteitä, poikkeuksellisen haitallisia jätteitä tai joissa purkutyöstä voi aiheutua esimerkiksi merkittävää melu- tai pölyhaittaa.

Ilmoituksista tehdään aina päätös. Kohde tarkastetaan aina ilmoituspäätöksen valmistelun yhteydessä. Päätökseen saattaa sisältyä raportointivelvoitteita kuten jätekirjanpito. Poikkeuksellisia tilanteita koskevia ilmoituksia ei ole Kiteellä käsitelty vielä yhtään.

3.1.3 Muu ympäristönsuojelulain mukainen valvonta

3.1.3.1 Poikkeustilanteet (YSL 169 § ja 186 §)

Jos onnettomuuden, haitasta tehdyn ilmoituksen, luvan noudattamatta jättämisen tai muun seikan vuoksi on aihetta olettaa, että toiminnasta aiheutuu terveyshaittaa tai merkittävää muuta ympäristönsuojelulain 5 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua seurausta tai sen vaaraa, valvontaviranomaisen on tarkastettava toiminta tai selvitettävä asia muulla asianmukaisella tavalla. Jos samanaikaisesti on vireillä toimintaa koskeva lupa-asia, on tarkastus tai selvitys tehtävä mahdollisuuksien mukaan ennen lupa-asian ratkaisemista (YSL 169 §).

Ilmoitusta koskeva toiminta käydään tarkastamassa ja tarkastuksella arvioidaan toiminnasta aiheutuva haitta ja tarvittavat toimenpiteet. Tarvittaessa voidaan tehdä yhteistarkastus toisen viranomaisen kanssa, jos ilmoitus koskee sellaista asiaa, jossa toimivalta on rinnakkaista tai päällekkäistä tai tarvitaan toisen viranomaisen asiantuntemusta. Tällaisia tarkastuksia voi olla esim. terveyshaittaa koskevissa asioissa.

Mikäli on tarvetta, ympäristönsuojelu antaa toimintaa koskevia määräyksiä tai keskeyttää toiminnan. Välittömät valvontakeinot ovat väliaikaisia ja ne viedään viivytyksettä ympäristölautakunnan käsiteltäväksi. Ympäristölautakunta käyttää tarvittaessa ympäristönsuojelulain 186 §:n tarkoittamaa vireillepano-oikeutta.

3.1.3.2 Määräykset pilaantumisen ehkäisemiseksi (YSL 180 §)

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi antaa yksittäisiä määräyksiä pilaantumisen ehkäisemiseksi (YSL 180 §) muille kuin luvanvaraisille tai rekisteröitäville toiminnoille. Annettuja määräyksiä on tarpeen myös valvoa.

3.1.3.3 Muut valvontakohteet

Talousjätevesien käsittelyä koskevat lupa- ja valvontatehtävät (VNa 157/2017)

Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tehtäviin kuuluvat vesihuoltolaitosten viemäriverkkojen ulkopuolella sijaitsevilla kiinteistöillä syntyvien talousjätevesien lupa- ja valvonta-asiat (VNa 157/2017) sekä ympäristönsuojelulaissa (YSL) annetun yleisen jätevesiä koskevan puhdistamisvelvollisuuden (155 §) ja talousjätevesien käsittelyjärjestelmiä koskevan määräyksen (156 §) valvonta- ja neuvontatehtävät. Viranomaiselle on annettu mahdollisuus myöntää tietyin edellytyksin poikkeusvelvollisuudesta parantaa jätevesijärjestelmä säädösten edellyttämälle tasolle (156d §). Viranomaisen voi lisäksi päättää jätevesien johtamisesta toisen maalle (158 §).

Lannan varastointi ja levittäminen (VNa 1250/2014)

Kaikkia eläinsuojia koskee Valtioneuvoston asetus eräiden maa- ja puutarhataloudesta peräisin olevien päästöjen rajoittamisesta (1250/2014). Lannan varastoinnista aumassa ja lannan levityksestä poikkeustilanteissa on tehtävä ilmoitus kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle. Ilmoitusten mukainen toiminta tarkastetaan tarvittaessa. Lisäksi eläinsuojien, jotka eivät ole ympäristöluvanvaraisia, valvontaa tehdään mm. muiden viranomaisten sekä yleisöilmoitusten perusteella. Lannan aumausilmoituksia käsitellään vuosittain 15-20 kpl ja valvontailmoitukset viedään tiedoksi ympäristölautakunnalle. Lisäksi maatalouden tai eläinsuojien ympäristönsuojelua koskevia lausuntoja annetaan myös esimerkiksi rakennusvalvonnalle rakennuslupien, ilmoitusten ja toimenpidelupien yhteydessä.

Ympäristönsuojelumääräykset ja niistä poikkeaminen (YSL 202 §)

Kiteen kaupungin alueella on hyväksytty ympäristönsuojelulain nojalla annettavat ympäristönsuojelumääräykset. Ympäristönsuojelumääräysten mukaiseen valvontaan kuuluu mm. jätevesien käsittely, meluntorjunta, vesien ja ilmansuojelu sekä kemikaalien käsittely. Ympäristönsuojelumääräyksiä voidaan hakea lupaa poiketa. Poikkeamishakemukset tarkastetaan ja tarvittaessa pyydetään lisäselvityksiä ennen poikkeamisen hyväksymistä. Tarkastuskäynnin tarve arvioidaan tapauskohtaisesti.

Lisäksi ympäristönsuojelumääräyksissä on määrätty ilmoitusvelvollisuus nestemäisten lannoitteiden levittämisestä pohjavesialueella olevalle pellolle. Valvontailmoitukset käsitellään pääasiallisesti toimistotyönä kirjallisen aineiston ja asiakkaan kanssa käydyn neuvottelun perusteella. Valvontailmoitukset viedään tiedoksi ympäristölautakunnalle.

3.2 Jätelain valvonta

Kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle kuuluu jätelain (646/2011) nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamisen valvonta. Yleinen valvontavastuu on yhteinen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kanssa.

Jätelain nojalla valvottavien toimintojen mukaisessa valvonnassa noudatetaan soveltuvin osin ympäristölupavelvollisten toimintojen valvontakeinoja ja -menettelyjä. Jätelain nojalla tehtävän valvonnan keinoja ovat mm. toiminnanharjoittajan lähettämät raportit ja seurannat sekä jätteiden vastaanottajien ja käsittelijöiden raportoinnin seuraaminen.

3.2.1 Säännöllinen valvonta

Jätelaissa on säädetty ympäristönsuojeluviranomaiselle velvollisuus säännöllisesti valvoa rekisteröitäviä toimintoja (100 §) sekä toimintaa, jossa syntyy vaarallista jätettä (124 §). Rekisteröitävän toiminnan osalta valvoja on rekisteröinnin tehnyt viranomainen. Vastuu vaarallista jätettä tuottavan toiminnan valvonnasta on jakamaton kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen ja ELY-keskuksen välillä. Jätelain mukaisesta säännöllisestä valvonnasta ei ole mahdollista periä maksua.

3.2.1.1 Rekisteröitävä jätteen keräystoiminta (JL 100 §)

Jätelain 100 §:n mukaan jätteen ammattimaista keräystoimintaa harjoittavan on tehtävä ilmoitus kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle toiminnan merkitsemiseksi jätehuoltorekisteriin. Ilmoitus-jätteen keräystoiminnasta jätehuoltorekisteriin on valvonnan väline. Sen avulla kunnan ympäristönsuojeluviranomainen saa tiedon valvottavasta toiminnasta. Asianmukaisen jätehuollon varmistamiseksi keräystoiminta tulee tarkastaa säännöllisesti.

Kiteen alueella on tehty jätelain mukaisia rekisteröintejä 4 kpl. Ympäristönsuojelu kirjaa ilmoitukset saapuneeksi ja kirjaa rekisteröitävän toiminnan tiedot Pohjois-Karjalan Ely-keskuksen VAHTI-tietojärjestelmään. ELY-keskuksen vastuuhenkilö hyväksyy rekisteröinnin. Tämän jälkeen ympäristönsuojelu ilmoittaa kirjallisesti keräystoimintaa harjoittavalle rekisteröinnistä. Rekisteröinnistä peritään taksan mukainen maksu. Keräystoiminnan harjoittajalle toimitetaan rekisteröintiä koskeva ilmoitus.

Jätteenkeräyspaikka tarkastetaan harkinnan mukaan ennen rekisteröinnin tekemistä. Rekisteröinnin jälkeinen valvonta-tarve arvioidaan tapauskohtaisesti. Tarkastustarpeeseen vaikuttaa mm. toiminnan laajuus kerättävät jätejakeet ja toiminnasta aiheutuva pilaantumisen vaara. Tämän lisäksi valvontaa tehdään haitta-ilmoitusten perusteella.

3.2.1.2 Toiminnat, joissa syntyy vaarallista jätettä (JL 124 §)

Jätelain 124 § velvoittaa valvontaviranomaiset tarkastamaan määräajoin laitokset ja yritykset, joissa:

- 1) harjoitetaan jätteen laitos- tai ammattimaista käsittelyä;
- 2) syntyy vaarallista jätettä;
- 3) harjoitetaan jätteen ammattimaista kuljettamista tai keräystä;
- 4) toimitaan jätteen välittäjänä;
- 5) toteutetaan jätteen kansainvälisiä siirtoja

Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen valvontavastuulla näistä tehtävistä on jätteen ammattimaisen keräyksen valvonta sekä jätteen laitos- tai ammattimainen käsittely niiltä osin kuin ne kuuluvat kunnan ympäristönsuojelulain mukaisiin valvottaviin kohteisiin.

Jätelain mukaan vastuu jätteiden kuljetus- ja välitystoiminnan valvonnasta kuuluu ensisijaisesti ELY-keskukselle. Vaarallista jätettä synnyttävien laitosten tai yritysten osalta valvontavastuu on jakamaton, ja valvontavastuusta sovitaan tapauskohtaisesti ELY-keskuksen kanssa.

Jätteen kansainvälisiä siirtoja koskeva säännöllisen valvonnan velvoite on tullut voimaan 1.1.2016. Kunnan valvontaviranomaisen vastuulla on laatia riskinarviointiin perustuvat tarkastussuunnitelmat sellaisten kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen valvottavien kohteiden kuuluvien laitosten ja yritysten tarkastuksista, joiden toimintaan liittyy tai voidaan perustellusti olettaa liittyvän jätteen kansainvälisiä siirtoja.

Jätelain 124 §:n 2 momentissa tarkoitettuja tarkastuksia ja muuta valvontaa koskevat suunnitelmat olisi pitänyt tehdä viimeistään 1.1.2017. Ympäristönsuojelu on selvittänyt alustavasti vaarallista jätettä Kiteen alueella tuottavat yritykset vuoden 2017 alussa. Yrityksiä arvioidaan olevan noin 50 kpl. Kattavaa rekisteriä vaarallista jätettä tuottavista toiminnoista ei ole. Tarkastettavia toimialoja ovat mm. koneiden ja laitteiden valmistus, huonekalujen valmistus sekä moottoriajoneuvojen huolto- ja korjaamotoiminta. Vaarallista jätettä tuottavia toimintoja tarkastetaan ainoastaan projektiluonteisesti. Tarkastettavat toiminnot valitaan otannalla.

3.2.2 Jätelain yleinen valvonta

Kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle kuuluva jätelain yleinen valvonta kohdistuu muun muassa jätehuoltoon liittymisen valvontaan, jätehuoltomääräysten valvontaan ja roskaantumisasiin. Liittyjävalvontaa ja jätehuoltomääräyksiä valvontaa tehdään pääsääntöisesti suullisten tai kirjallisten vireillepanojen perusteella. Valvontaa tehdään myös osana muuta ympäristövalvontaa.

Jätelain perusteella kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi antaa ei-luvanvaraista toimintaa koskevan yksittäisen määräyksen (JL 125 §) roskaantumisen ehkäisemiseksi tai jätehuollon asianmukaisuuden varmistamiseksi. Määräyksen antaminen soveltuu tilanteisiin, joissa ei suoraan ole annettu yleistä säännöstä tai määräystä, jota vastaan olisi toimittu, mutta toiminta ei kuitenkaan ole jätelain tavoitteiden mukaista. Yksittäisen määräyksen antaminen on luonteeltaan hallintopakkoa kevyempi toimenpide. Mikäli yksittäinen määräys annetaan, viranomainen myös valvoo sitä.

3.2.2.1 Roskaantuminen

Roskaamisasiat tulevat viranomaisen tietoon yleensä haitta-ilmoitusten perusteella. Tilanteen selvittämiseksi kohteeseen tehdään tarkastus. Roskaantuneen alueen valvonnassa otetaan huomioon rajapinnat maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) mukaiseen rakennetun ympäristön valvontaan sekä ympäristönsuojelulain mukaiseen maaperän pilaamiseen. Mikäli toimivaltainen viranomainen on rakennusvalvonta tai ELY-keskus, siirretään asia tarvittaessa toimivaltaiselle viranomaiselle ratkaistavaksi. Roskaamisilmoituksia käsitellään vuosittain 1-10 kpl.

Roskaantumiseen voi liittyä myös maaperän pilaantumisen vaaraa. Erityisesti alueet, joilla on varastoitu tai käsitelty vaarallisia jätteitä epäasiallisesti sekä alueet, joilla on viitteitä jätteen polttamisesta, on syytä ilmoittaa pilaantuneiden maa-alueiden valvonnasta vastaavalle ELY-keskukselle. Maaperään haudatut jätteet sisältävät aina riskin myös maaperän pilaantumiselle. Tällaisissa tapauksissa valvonta-asian hoitamisesta ja siihen liittyvästä työnjaosta neuvotellaan ELY-keskuksen kanssa. Mikäli kyse on ainoastaan maaperään haudatuista jätteistä, kunnan ympäristönsuojeluviranomainen määrää jätetäytön poistamisesta. Jos tapaukseen sisältyy riskiä maaperän pilaantumisesta jätejakeiden lisäksi, edellyttää tilanne maaperän pilaantumisen selvittämistä ennen toimenpiteisiin ryhtymistä. Jätejakeet voidaan tällöin poistaa pilaantuneen maaperän kunnostuksen yhteydessä. Maaperän kunnostustöihin liittyvät ilmoituspäätökset käsittelee alueellinen ELY-keskus, joka myös valvoo kunnostustöitä.

3.3 Maa-aineslain valvonta

Maa-aineslain (555/1981) 14 §:n mukaan maa-aineslain noudattamista valvoo kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. Voimassaolevia maa-aineslupia Kiteellä on 43 kpl (marraskuu 2017). Ottoalueita on ympäri Kiteetä ja niistä 19 kpl sijoittuu I tai II-luokan pohjavesialueelle.

Maa-ainesasetuksen (926/2005) 7 §:n mukaan valvontaviranomaisen tai sen määräämän viranhaltijan on suoritettava tarkastus riittävän usein toiminnan seuraamiseksi ottaen huomioon luvan saajan järjestämä omavalvonta ja asiantuntemus sekä ottamistoiminnan laatu ja laajuus. Tarkastus on suoritettava lisäksi maa-ainesluvan haltijan, asianosaisten tai muiden perusteltujen vaatimusten vuoksi, jollei tarkastusta ole pidettävä ilmeisen tarpeettomana. Kun maa-ainesten ottaminen on päättynyt tai luvan voimassaoloaika kulunut umpeen, on alueella toimitettava lopputarkastus valvontaviranomaisen määräämällä tavalla, jollei luvassa ole toisin määrätty. Maa-ainesluvan haltijan on ilmoitettava ottamisen päättymisestä valvontaviranomaiselle lopputarkastuksen pitämistä varten.

Maa-aineslain 23a §:n mukaan maa-ainesluvan haltijan tulee vuosittain 31.1. mennessä ilmoittaa lupaviranomaiselle otetun maa-aineksen määrä ja laatu. Toiminnanharjoittajat ilmoittavat tiedot suoraan valtakunnalliseen NOTTO-tietokantaan.

Maa-ainesvalvontaa suoritetaan kerran vuodessa. Ennen ottamistoiminnan aloittamista suoritetaan tarvittaessa aloitustarkastus ja ottotoiminnan päätyttyä lopputarkastus. Valvonnasta peritään kerran vuodessa maa-ainestaksan mukainen valvontamaksu. Valvontamaksua ei kuitenkaan peritä, mikäli toiminnanharjoittaja on ilmoittanut, ettei maa-aineksia oteta kyseisenä vuonna. Tällöin ei myöskään suoriteta varsinaista tarkastusta.

Maa-aineslain 23a §:n mukaan kotitarveotosta tulee tehdä ilmoitus, josta käy ilmi ottamispaikan sijainti ja arvioitu ottamisen laajuus silloin, kun maa-aineksia otetaan enemmän kuin 500 k-m³. Kotitarveotopaikkoja, joista on tehty ilmoitus, on Kiteellä noin 29 kpl (marraskuu 2017). Ilmoituksia viime vuosina Kiteellä on tullut hyvin harvakseltaan. Kotitarveoton valvontaa suoritetaan projektin luonteisesti.

3.4 Vesilain valvonta

Vesilailla säädellään erilaisia vesitaloushankkeita, kuten vesien käyttöä, vesistö rakentamista, uitoa, ojitusta, vesistöjärjestelyjä ja veden ottamista. Vesilain mukainen lupaviranomainen on Itä-Suomen aluehallintovirasto.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen valvoo vesilain (587/2011) ja sen nojalla annettujen päätösten ja määräysten noudattamista. Tämä valvontatehtävä on rinnakkainen ELY-keskuksen kanssa. ELY:n ja kunnan viranomaisten toimivalta on pääosin jakamatonta, menettelyistä sovitaan tapauskohtaisesti.

Vesilain mukaisesti kunnan ympäristönsuojeluviranomainen käsittelee ojitusta koskevat erimielisyydet, jotka eivät edellytä lupaa eikä niitä käsitellä ojitustoimituksessa. Edellytyksenä on, että erimielisyydet koskevat ojan tekemistä toisen maalle tai toisen yksityisen tien poikki, ojan suunnan muuttamista, veden johtamisesta toisen maalla olevaan ojaan tai puroon tai muu vastaava syy. Ojitusta koskevat asiat tulevat kunnan ympäristönsuojeluviranomaiseen vireille yleensä asianosaisten kirjallisesta vireillepanosta. Näitä tapauksia tulee käsiteltäväksi hyvin harvoin

3.5 Vesihuoltolain valvonta

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen toimii vesihuoltolain (119/2001) mukaisena valvontaviranomaisena. Tehtävänä on valvoa vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella sijaitsevien kiinteistöjen liittymistä vesihuoltolaitoksen viemäriin ja vesijohtoon sekä käsitellä lain 11 §:n tai 17c §:n mukaisia vapautushakemuksia.

Vapautushakemuksia on vuonna 2016 käsitelty 15 kpl ja vuonna 2017 lokakuun loppuun mennessä 35 kpl. Vesihuoltolaitosten toiminta-alueilla on arviolta satoja kiinteistöjä, jotka eivät ole liittyneet vesi- ja/tai viemäriverkostoon, mutta jotka eivät myöskään ole hakeneet liittymisvelvollisuudesta vapautusta. Ympäristönsuojeluviranomaisen tehtävänä on tarvittaessa määrättävä kiinteistö liittymään verkostoon tai hakemaan vapautusta liittymisvelvollisuudesta. Ympäristönsuojeluviranomaisen valvontatyötä vaikeuttavat vesihuoltolaitosten puutteelliset tiedot liittymättömistä kiinteistöistä.

3.6 Maastoliikenne- ja vesiliikennelain valvonta

Maastoliikennelain (1710/1995) toimeenpano ja lain noudattamisen ylin valvonta kuuluvat ympäristöministeriölle. Lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten yleinen valvonta kuuluvat ELY-keskuksille ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle. Kunnan tehtäviin kuuluvat muun muassa moottorikelkkareittisuunnitelmien hyväksyminen ja niiden valvonta sekä lupien myöntäminen moottoriajoneuvokilpailuihin ja -harjoituksiin sekä niiden valvonta.

Vesiliikennelain (436/1996) mukaan moottorikäyttöisellä vesikulkuneuvolla suoritettavien kilpailujen tai harjoitusten toistuvaan tai pysyvään järjestämiseen samalla vesialueella on haettava kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen lupa. Näiden luvanvaraisten toimintojen valvonta kuuluu kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle.

Näitä tapauksia tulee käsittelemään harvoin.

3.7 Merenkulun ympäristönsuojelulain valvonta

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen hyväksyy merenkulun ympäristönsuojelulain (1672/2009) mukaisen huvivenesataman jätehuoltosuunnitelman. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tehtäviin kuuluu myös kunnan hyväksymien satamaa koskevien jätehuoltomääräysten valvonta.

Huvivenesatamat tarkastetaan rekisteröinnin yhteydessä ja tarvittaessa esimerkiksi muutosten yhteydessä. Huvivenesatamien tarkastuksia suoritetaan erillisen harkinnan mukaan. Kiteellä näitä kohteita on yksi.

3.8 Kemikaalilain valvonta

Kemikaalilain (599/2013) mukainen valvonta kuuluu pääasiassa Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen sekä ELY-keskus valvovat ympäristönsuojelulaissa määritellyn mukaisesti kemikaalien käyttöolosuhteita kemikaaleja käsittelevissä laitoksissa kemikaaleista aiheutuvien ympäristöhaittojen ehkäisemiseksi. Valvontaa tehdään kemikaalilain sekä REACH-, biosidi- ja POP-asetusten nojalla. Kemikaalilain valvonta toteutetaan ensisijaisesti ympäristönsuojelulain ja jätelain nojalla tehtävän laitosten valvonnan yhteydessä.

4 Toimintojen riskinarviointi

Riskin ymmärretään yleisesti tarkoittavan toiminnasta aiheutuvaa tapahtumaa, jonka seurauksena ympäristö voi pilaantua. Riskin merkittävyys vaikuttaa riskin toteutumisen todennäköisyyteen ja seurausten vakavuuteen. Mitä suuremman riskin toiminta ympäristölle aiheuttaa, sitä tiiviimmin sitä on valvottava.

Perusteellisessa riskinarvioinnissa huomioidaan sekä toimiala- että laitoskohtaiset riskit. Laitoskohtainen riskinarviointi sisältää toiminta- ja sijaintiriskien arvioinnin.

4.1 Toimialakohtainen riskinarviointi

Pääosan säännöllisen valvonnan valvontakohteista muodostavat eläinsuojat, kivenmurskaamot, poltonesteiden jakeluasemat sekä jätteiden sekä jätteiden ammattimainen tai laitosten käsittely.

Toimialakohtaisessa riskinarvioinnissa tunnistettiin ensin erilaiset toiminnoista aiheutuvat ympäristöriskit. Tunnistettuja ja arvioinnissa käytettyjä riskejä ovat seuraavat:

- päästöt ilmaan (sisältää pölyn ja hajun määrän ja laadun),
- melu ja värinä,
- viemäriin johdettavat jätevedet (määrä ja laatu),
- vesistöön johdettavat jätevedet (määrä ja laatu),
- muodostuvat jätteet (määrä ja laatu),
- päästöt maaperään ja pohjaveteen,
- roskaantuminen ja epäsiisteys,
- vaarallisten aineiden määrä sekä
- onnettomuuksien ja häiriöpäästöjen riski.

Toimialakohtaisesti arvioitiin riskin olemassa olo ja pisteytettiin sen merkittävyys seuraavan taulukon mukaisesti.

Pisteet	Riskin merkittävyys
0	ei riskiä (toiminnalla ei ole ympäristövaikutuksia)
1	vähäinen (lyhytaikainen viihtyvyyshaitta, ei ympäristöpilaantumisen vaaraa)
2	kohtalainen (aiheuttaa viihtyvyyshaittaa tai ympäristön pilaantumisen vaaraa)
3	merkittävä (aiheuttaa vaaraa terveydelle tai merkittävää ympäristön pilaantumista)

Saadun riskipisteytyksen pohjalta toimialat sijoittuvat neljään eri valvontaluokkaan, joiden tarkastustiheys on esitetty alla olevassa taulukossa. Toimialakohtaiset valvontaluokat on esitetty alla olevissa taulukoissa.

Pisteet (toimiala)	Valvontaluokka	Tarkastustiheys
yli 15	I	kerran vuodessa
10-14	II	kerran 3 vuodessa
5-9	III	kerran 5 vuodessa
0-4	IV	kerran 8vuodessa

Riskinarvioinnin perusteella saadut toimialakohtaiset valvontaluokat ovat seuraavat:

Ympäristöluvanvaraiset toiminnot Toiminta/laitos	Valvontaluokka
Energiantuotanto	III
Polttoaineiden valmistus taikka kemikaalien tai poltto-nesteiden varastointi tai käsittely	II
Malmien tai mineraalien kaivaminen tai maaperän maa-ainesten otto (kiven murskaus)	I-II ^x)
Mineraalituotteiden valmistus	III
Elintarvikkeiden tai rehujen valmistus	IV

Eläinsuojat	III
Liikenne	III
Jätteen ammattimainen tai laitospäinen käsittely sekä jätevesien käsittely	II
Krematorio tai lemmikkieläinten polttolaitos	IV
Ulkona sijaitseva ampumarata	III
Muu toiminto, NaapL 19 §	III
Rekisteröitävät toiminnot Toiminta/laitos	Valvontaluokka
Polttonesteiden jakeluasema	II
Kemiallinen pesula	IV

x) Poikkeuksen riskinarviointiin tekevät kaikki kiviainestuotannon toimialaan kuuluvat laitokset kuten kivenmurskaamot, jotka tarkastetaan 1-3 vuoden välein eli aina silloin kun kohteessa on toimintajakso menossa.

4.2 Laitoskohtainen riskinarviointi

Laitoskohtainen riskinarvio on tehty kaikille lupa- ja rekisteröintivelvollisille toiminnoille. Riskinarviointi on tehty laitoskohtaisena ja siinä on arvioitu toiminnasta aiheutuvia riskejä laitoksen sijainnin ja toiminnan näkökulmasta alla olevan taulukon mukaisesti. Pisteitä annetaan joka kohdassa 0 tai 1. Piste 0 on annettu silloin, kun riskiä ei ole katsottu olevan tai aiheutuvan ja luku 1 silloin, kun riskin olemassaolo on tunnistettu.

Pisteet	Sijaintiriski
	asutuksen/loma-asutuksen läheisyys (alle 500 m)
	vaikutuspiirissä olevat muut herkäät kohteet (koulut, sairaalat, luonnonsuojelu- ja virkistysalueet)
	sijainti pohjavesialueella
	sijainti vesistön äärellä (alle 150 m)
Pisteet	Toimintariski
	toiminnan laajuus (toiminnan suuruus/vilkkaus, vaikutukset ulottuvat yli 1 km:n päähän)
	tilat ja laitteet (ikä)
	kemikaalien määrä ja varastointi
	valvontahistoria (lupamääräysten noudattaminen ja häiriöilmoitukset)

Toiminnan sijoittuminen luokitellulle pohjavesialueelle tai vesistön läheisyyteen (alle 150 m) on katsottu riskiksi, samoin sijoittuminen alle 500 metrin etäisyydelle asutuksesta tai muista häiriintyvistä kohteista. Toimintariskeissä riskiksi on tunnistettu mm. toiminnan laajuus, laitteiden ja tilojen ikä (yli 10 v.), kemikaalien määrä ja varastointi sekä toteutuneen valvontahistorian näkökulmasta lupamääräysten noudattaminen sekä häiriöilmoitusten määrä.

Laitoskohtaiseen pistemäärään lisätään toimialakohtaiset riskipisteet ja yhteenlaskettujen pistemäärien perusteella saadaan valvontaluokka alla olevan taulukon mukaisesti.

Pisteet (toimiala)	Valvontaluokka	Tarkastustiheys
yli 23	I	kerran vuodessa
16-22	II	kerran 3 vuodessa
9-15	III	kerran 5 vuodessa
0-8	IV	kerran 8 vuodessa

Yhteenlaskettujen pisteiden perusteella laskettua valvontaluokkaa tarkastellaan vielä riskimatriisin avulla. Riskimatriisissa huomioidaan riskin toteutumisen todennäköisyys ja tapahtuman seurauksena aiheutuvan pilaantumisen merkittävyys. Riskimatriisin tuloksen perusteella valvontaluokkaa voidaan vielä muuttaa joko korkeammaksi tai matalammaksi.

Riskin todennäköisyys	Valvontaluokka		
Suuri	III	II	I
Kohtalainen	IV	II	I
Pieni	IV	III	II
Riskin seuraus	Lievä	Kohtalainen	Vakava

Riskin todennäköisyys on katsottu suureksi, jos terveyshaittaa tai ympäristön pilaantumista vaaraa aiheuttava päästö on mahdollinen useita kertoja vuodessa, kohtuullinen, jos päästö on mahdollinen maksimissaan kerran vuodessa ja pieni, jos päästö on mahdollinen harvemmin kuin kerran vuodessa.

Riskin seurauksen arvioinnissa on käytetty seuraavaa jaottelua:

- vakava - päästö aiheuttaa vaaraa terveydelle ja/tai ympäristön pilaantumista tai ympäristön pilaantumisen vaaraa, jonka vaikutusalue on laaja
- kohtalainen - päästö aiheuttaa viihtyvyyshaittaa ja/tai ympäristön pilaantumisen vaaraa, jonka vaikutusalue on suppea
- lievä - päästö aiheuttaa lyhytaikaista viihtyvyyshaittaa

Näin muodostuu kunkin laitoksen lopullinen valvontaluokka, joka ilmaisee kuinka usein laitos on tarkastettava. Riskiluokkien sanallinen kuvaus on esitetty alla olevassa taulukossa.

Riskiluokat	
Riskiluokka I	"Ympäristöpäästöllä voi olla terveyteen ja ympäristön tilaan liittyviä merkittäviä seurauksia. Vaikutukset ovat pitkäaikaisia. Valvontakäynnit kerran vuodessa"
Riskiluokka II	"Ympäristöpäästöllä voi olla viihtyvyyteen ja ympäristön tilaan liittyviä, kestoaltaan vaihtelevia seurauksia. Valvontakäynnit kerran kolmessa vuodessa"
Riskiluokka III	"Ympäristöpäästöllä voi olla vähäisiä ja lyhytaikaisia vaikutuksia. Ei aiheuta ympäristön pilaantumista. Valvontakäynnit kerran viidessä vuodessa"
Riskiluokka IV	"Ympäristöpäästöllä ei ole merkittävää vaikutusta ympäristöön. Valvontakäynnit kerran kahdeksassa vuodessa"

Pisteytyksen perusteella valvontaluokkaan luokkaan II kuuluvia laitoksia on 1 kpl, valvontaluokkaan III kuuluvia 32 kpl ja valvontaluokkaan IV kuuluvia 4 kpl. Tarkastuksen perusteella laitoksen riskipisteytyks voi muuttua ja laitos siirtyä ylempään tai alempaan valvontaluokkaan. Kaikki kiviainestuo- tannon laitokset (9 kpl) tarkastetaan kuitenkin 1-3 vuoden välein eli aina kun kohteessa on toiminta- jakso menossa.

Valvontaohjelma laaditaan valvontaluokkien perusteella siten, että kukin laitos tulee tarkastettua säännöllisesti valvontaluokkansa mukaisesti. Ympäristösuojelulain mukaiset määräaikaistarkastusten tarkastuskohteet ja -tiheydet perustuvat edellä kuvattuun riskiarviointiin.

4.3 Jätelain mukaiset laitokset

Jätelain valvonnan osalta riskinarviointiin perustuvat tarkastussuunnitelmat tulee laatia sellaisten kunnan ympäristösuojeluviranomaisen valvontaan kuuluvien laitosten ja yritysten tarkastuksista, joiden toimintaan liittyy tai voidaan perustellusti olettaa liittyvän jätteen kansainvälisiä siirtoja. Kiteellä ei tiedossa ole sellaisia yrityksiä, joiden toimintaan liittyisi jätteiden kansainvälisiä siirtoja.

4.4 Otantamenetelmät

Määräaikaistarkastusten ajankohdat voidaan määrittää myös erilaisilla otantamenettelyillä. Otantarhymät voivat olla muun muassa toimialaryhmiä, riskiperusteisesti valikoituja ryhmiä, muita ennakolta määriteltyjä ryhmiä tai otanta voidaan tehdä puhtaana satunnaisotantana.

Otanta käytetään vaarallista jätettä tuottavien (JL 124 §) ja jätelain 100 §:n perusteella rekisteröityneiden yritysten säännölliseen tarkastamiseen. Otanta kohdistetaan tietyn toimialan kohteisiin.

5. Valvontaohjelman laatiminen

Valvontaohjelma koostuu yhteenvedosta ja ympäristösuojelun sisäiseen käyttöön tarkoitetusta kohde- ja toimenpidetaulukosta, joka on valvojan keskeinen työkalu. Valvontaohjelmaan kuvataan suunnitellut valvontatoimenpiteet tulevalle ohjelmakaudelle. Valvontaohjelma sisältää tiedot kaikista toteutettavista luvanvaraisten ja rekisteröitävien toimintojen määräaikaistarkastuksista sekä niiden muista säännöllisen valvonnan toimenpiteistä. Siinä esitetään suunnitelma toteutettavasta säännöllisestä valvonnasta ja sen kohdentamisesta, kuten luvanvaraisten ja rekisteröitävien toimintojen määräaikaistarkastuksista sekä laitosten tarkkailutulosten ja vuosiraporttien tarkastamisesta. Valvontaohjelmassa esitetään myös arvio edellisen vuoden valvonnan toteutumisesta. Valvontaohjelmaan merkitään tiedot kaikista luvanvaraisista ja rekisteröintivelvollisista toiminnoista, vaikka toimintaa harjoitettaisiin vielä siirtymäsäännösten perusteella aiemman luvan tai oikeuden perusteella.

Valvontaohjelma laaditaan vuosittain, ja se pidetään uusien ja poistuvien luvanvaraisten toimintojen osalta jatkuvasti ajan tasalla. Valvontaohjelman yhteenvedon osalta valvontaohjelma on julkinen asiakirja. Ympäristölautakunta vahvistaa vuoden lopussa tai seuraavan toimintavuoden alussa valvontaohjelman seuraavalle vuodelle. Valvontaohjelmasta päättäminen voidaan myös delegoida viranhaltijalle. Valvontaohjelman toimenpide- ja kohdeluetteloa ei julkaista. Toiminnanharjoittajalle ilmoitetaan oma valvontaluokka sekä perusteet sen määräytymiselle.

Valvontakohteet on koottu kohdekohtaisesti jaettuina lainsäädännön ja valvontatyypin mukaisiin ryhmiin. Valvontaohjelma koostuu ympäristösuojelulain lupalaitosten, ympäristösuojelulain rekisteröitävien toimintojen, maa-aineslain valvontakohteiden, jätelain säännöllisen valvonnan kohteiden, merenkulun ympäristösuojelun sekä vesilain valvontakohteiden valvonnan vuosisuunnittelmisesta.

Ympäristösuojelulain mukainen säännöllinen valvonta koostuu laitoskohtaisesta luettelosta, jossa on esitetty suunnitellut määräaikaistarkastukset sekä tarkkailu- ja raportointivelvoitteet. Määräaikaistarkastusten tiheys perustuu laitoskohtaiseen riskinarviointiin.

Maa-ainelain valvontakohteet on koottu laitoskohtaisesti, ja niihin tehdään valvontatarkastukset vuosittain. Maa-ainelain valvonnasta laskutetaan maa-ainestaksan mukaiset vuosimaksut ja erityiset valvontamaksut.

Jätelain säännöllisen valvonnan kohteet sisältävät jätelain 100 §:n mukaisesti rekisteröidyt jätteen kerääjät ja toiminnot, joissa muodostuu merkittäviä määriä vaarallisia jätteitä. Tiedot toiminnoista, joissa muodostuu vaarallisia jätteitä, ovat osin puutteelliset ja niitä tarkennetaan käytettävissä olevien resurssien puitteissa. Jätelain säännöllistä valvontaa kohdennetaan riskiperusteisesti toimintoihin, joissa muodostuu erityisen paljon vaarallisia jätteitä, tai joita sijaintinsa tai toiminnan laadun vuoksi voidaan pitää riskikohteina.

Vesilain valvontaa tehdään kunnissa lähinnä vireillepanojen perusteella. Vesilain mukaisten lupien valvonta on pääsääntöisesti ELY-keskuksen vastuulla.

6. Valvontatoimenpiteet ja valvonnan maksullisuus

6.1 Valvonnan maksullisuus

Valvontatoimenpiteitä ovat tarkastukset sekä raporttien ja seurantatietojen tarkastaminen sekä ilmoitusten ja yleisöilmoitusten käsittely. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi tarvittaessa tehostaa antamiaan määräyksiä hallintopakolla.

Suunnitelmallisen valvonnan toimenpiteistä peritään maksu. Maksut perustuvat ympäristönsuojeluviranomaisen laatimaan valvontaohjelmaan ja ympäristönsuojeluviranomaisen taksassa hyväksytyihin maksuihin. Valvontaohjelmaan on kirjattu kaikki maksulliset valvontatoimenpiteet. Maksullisia toimenpiteitä määrääaikaistarkastusten lisäksi ovat mm. vuosikertomuksen tarkastaminen, YSL 175 ja 176 §:n mukainen tarkastus hallintopakkomääräyksen valvomiseksi tai 181 § mukainen tarkastus toiminnan keskeyttämisen noudattamiseksi. Rikkomuspohjaiset maksut koskevat kaikkea toimintaa.

Maa-ainelain valvonnasta peritään vuotuista valvontamaksua, joka perustuu vuotuisen ottomäärään. Maksua peritään tämän lisäksi suunnitelmallisesta valvonnasta poikkeavista valvontatarpeista kuten pakkokeinopäätöksistä.

6.2 Tarkastukset

Tarkastuksista sovitaan pääsääntöisesti toiminnanharjoittajan kanssa etukäteen. Tarkastukseen kuuluu ennakovalmistelu, keskimääräinen matka-aika, varsinainen tarkastus, tarkastuskertomuksen laadinta, toiminnanharjoittajan raporttien lukeminen ja muu tarkastuksen aiheuttama jälkityö. Tarkastus voi koskea kohteen koko toimintaa tai vain tiettyä osaa siitä.

Tarkastuksesta laaditaan tarkastuskertomus, joka toimitetaan allekirjoitettuna toiminnanharjoittajalle, muille tarkastuksessa mukana olleille tahoille ja kirjataan Dynasty asiakirjahallintaan. Allekirjoitettu tarkastuskertomus arkistoidaan lupa- ja rekisteröintiasiakirjojen yhteyteen.

6.2.1 Määräaikaistarkastukset

Keskeisin suunnitelmallisen valvonnan keino on ympäristöluvallisissa ja rekisteröitävissä kohteissa tehtävä määräaikaistarkastus. Määräaikaistarkastusten tiheys on määritetty ympäristöriskien järjestelmällisen arvioinnin perusteella. Tällöin on huomioitu toiminnan mahdolliset ja tosiasialliset vaikutukset ihmisen terveyteen ja ympäristöön. Samalla on huomioitu päästöt, onnettomuuden riski sekä paikallisen ympäristön herkkyys. Ympäristölupalaitosten ja rekisteröitävän toiminnan määräaikaistarkastukset ovat maksullisia ja ne sovitaan lähtökohtaisesti aina etukäteen. Tarkastuksen suorittaminen vaatii etukäteisvalmisteluina mm. laitoksen lupapäätökseen, tehtyihin tarkkailuihin sekä

aiempaan valvontahistoriaan tutustumisen. Uusille lupavelvollisille kohteille tehdään ensimmäinen tarkastus toiminnan aloittamisen yhteydessä. Tarkastuksessa on tärkeitä varmistaa luvan antamisen edellytysten täytyminen.

Määräaikaistarkastuksessa käydään läpi ainakin seuraavat asiat:

- tarkastuksen tavoite, peruste ja maksullisuus
- toiminnan luvan mukaisuus (tuotantomäärät ja lajit, ottamistoiminnan laajuus, toiminta- ja käyntiajat, raaka- ja polttoaineet, tekniset rakenteet ja teknologinen toteutus, suojarakenteet, määrätyt selvitykset, vastuuhenkilöt)
- päästöt ja jätteet (luvanmukaisuus, muutokset ympäristövaikutuksissa, vertailu parhaaseen saatavilla olevaan tekniikkaan, poikkeukselliset tilanteet ja varautuminen niihin, jätteiden toimituspaikat)
- päästöjen seurantarjestelmien toimivuus (esim. öljynerotuskaivojen hälytysjärjestelmä toimivuus)
- tarkkailut, kirjanpito ja raportointi (käyttö- ja päästötarkkailu, laitteiden toimivuuden ja niiden kunnossapitojärjestelmien toimivuuden tarkastaminen, ympäristövaikutukset ja niiden tarkkailun asianmukaisuus)
- toiminnan tulevan kehityksen arviointi (toiminnanharjoittajan suunnitelmat, lainsäädännön muutokset)
- luvan tarkistamistarve (edellyttävätkö mahdolliset muutokset toiminnassa tarkistamista)
- mahdolliset toimintaa koskevat valitukset
- tarvittavista jatkotoimista sopiminen (määräajan antaminen ja toiminnanharjoittaja ilmoittaa toteuttamisesta valvojalle).

6.2.2 Muut tarkastukset

Tarkastaminen on ympäristönsuojeluviranomaiselle keskeinen asian selvittämisen keino. Kaikki ympäristönsuojeluviranomaisen tekemät tarkastukset eivät kuitenkaan ole suunnitelmallisia. Tarkastuksia tehdään myös aiemmin havaittujen epäkohtien korjaamiseksi sekä valitusten ja yleisöilmoitusten perusteella. Tarkastus on pääsääntöisesti tarpeen tehdä ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavan onnettomuuden, haitasta tehdyn ilmoituksen, luvan noudattamatta jättämisen tai muun vastaavan seikan vuoksi. Nämä tarkastukset ovat ensivaiheessa maksuttomia. Hallintopakkopäätöksen valvomiseksi tehty tarkastus on kuitenkin maksullinen.

6.2.3 Maa-ainelain mukaiset tarkastukset

Ennen ottotoimintaan ryhtymistä alueella suoritetaan tarvittaessa alkutarkastus. Tarkastuksessa käydään luvanhakijan kanssa läpi luvan ehdot, määräykset ja muut velvoitteet. Ottotoiminnan aikana alueelle tehdään tarkastus vähintään kerran vuodessa. Lopputarkastus suoritetaan alueella, kun ottotoiminta on päättynyt ja kaikki maisemointityöt on suoritettu. Lopputarkastuksessa varmistetaan, että maisemointi on ollut asianmukaista. Maisemoinnissa kiinnitetään huomiota luiskien turvallisuuteen, maisemaan sopivuuteen sekä istutuksien toteutukseen.

Maa-ainesten ottotoiminnan valvominen voi edellyttää ulkopuolelta tilattavan asiantuntijan tarkistusmittausta ottoalueen laajuuden ja -tason varmistamiseksi.

6.3 Raporttien ja selvitysten tarkastaminen

6.3.1 Lupamääräyksissä edellytetyt selvitykset

Lupapäätökset voivat sisältää lisäselvitysten tekemiseen velvoittavia lupamääräyksiä, joihin on yleensä liitetty myös määräaika. Näiden selvitysten valvonta on tärkeä osa lupavalvontaa. Valvonta

koostuu määräajan noudattamisen valvonnasta sekä selvitysten riittävyyden arvioinnista. Selvitysten perusteella harkitaan tarvitaanko jatkotoimenpiteitä.

6.3.2 Vuosiraportointi

Ympäristölupapäätöksiin liittyy yleensä toiminnan vuosiraportointi. Raportoinnilla ei ole standardimuotoa, se toteutetaan vapaamuotoisena. Vuosiraportti on yleensä edellytetty toimittamaan seuraavan vuoden helmi-maaliskuussa. Vuosiraportin tarkastaminen on osa ympäristönsuojelulain maksullista valvontaa.

Jos vuosiraportit eivät ole tulleet määräaikaan mennessä tai ne ovat puutteellisia, pyytää ympäristönsuojelu puuttuvat raportit tai tiedot luvan haltijoilta puhelimitse, sähköpostilla ja tarvittaessa kehotuskirjeellä. Vuosiraportit tarkistetaan ja niiden perusteella arvioidaan toiminnan luvanmukaisuus sekä jatkovalvonnan tarve. Tarvittaessa toiminnanharjoittajalta voidaan pyytää lisätietoa raportissa esitetyistä asioista. Tarkastuksen jälkeen vuosiraportti viedään tiedoksi rakennus- ja ympäristölautakunnalle. Raportin käsittelystä ilmoitetaan toiminnanharjoittajalle joko sähköpostitse tai kirjeitse.

Kaikissa luvissa ei ole vuosiraportointivelvoitetta. Tällainen määräys puuttuu osassa vanhoja lupapäätöksiä. Niiden osalta valvontaviranomainen voi erikseen pyytää toimittamaan vuosiraportointia vastaavia tietoja.

Kunnan ympäristölupaviranomaisen hyväksymien ympäristölupien vuosiraporttien lisäksi ympäristönsuojelu käy läpi aluehallintoviraston luvittamien ja ELY-keskuksen valvomien laitosten vuosiraportteja.

6.4 Tarkkailutulosten seuranta

Toiminnanharjoittaja saatetaan vuosiraporttien lisäksi velvoittaa ympäristöluvassa suorittamaan toiminnan päästö- ja vaikutustarkkailua esim. pinta- ja pohjavesinäytteenoton, savukaasumittausten tai melumittausten avulla. Tulokset veloitetaan toimittamaan valvontaviranomaiselle tarkistettavaksi välittömästi niiden valmistuttua tai yhteenvedona esim. vuosiraportin yhteydessä. Tarkkailuraportit tarkastetaan niiden saavuttua. Tarkkailutuloksia verrataan luvan ehtoihin, yleisiin raja- tai ohjearvoihin sekä aiempiin tarkkailutuloksiin. Jos raja-arvot ylittyvät tai tarkkailutuloksissa havaitaan olennaisia muutoksia huonompaan, ryhdytään tarpeellisiin valvontatoimiin. Vuosiraportin tarkastamisen yhteydessä varmistetaan myös, että edellisen vuoden tarkkailutulokset on toimitettu asianmukaisesti. Tarvittaessa ryhdytään valvontatoimenpiteisiin tarkkailutulosten saamiseksi. Ympäristöluvanvaraisten ja rekisteröitävien toimintojen tarkkailutulosten tarkastaminen on osa ympäristönsuojelulain maksullista valvontaa.

6.5 Hallintopakko ja tutkintapyynnöt

Laadukas ja tehokas valvonta edellyttää, että viranomainen käynnistää ongelman havaittuaan korjaavat valvontatoimet. Asian käsittelyä jatketaan kunnes tilanne on saatu hyväksyttävällä tavalla korjaantumaan. Kiireellisessä tapauksessa voi valvontaviranomainen keskeyttää toiminnan väliaikaisesti ympäristönsuojelulain 182 § nojalla tai antaa toimintaa rajoittavan määräyksen. Nämä tilanteet on tuotava viivytyksettä tiedoksi ja käsiteltäväksi ympäristönsuojeluviranomaisena toimivalle lautakunnalle.

Hallintopakkoprosessi alkaa yleensä kehotuksella. Samalla toiminnanharjoittajaa kuullaan määräyksen antamisesta ja määräyksen tehostamisesta uhkasakolla taikka teettämis- tai keskeyttämishallalla. Mikäli tilanne ei ole korjaantunut annetun kehotuksen perusteella, annetaan määräys tehosteineen. Määräyksen toteuttamista valvontaan ja tarvittaessa kuullaan asetetun uhan tuomitsemisesta sekä

uuden tehosteen asettamisesta. Ellei tilanne ole edelleenkaan korjaantunut, uhka tuomitaan ja samalla määräys uudistetaan uudella tehosteella.

Ympäristönsuojeluviranomaisella on lakisääteinen velvollisuus tehdä tutkintapyyntö poliisille havaitessaan epäkohdan, johon voi liittyä rikkomus tai rikos. Tutkintapyyntönsä tekemisen kynnyksellä on laissa melko matala. Tutkintapyyntö saadaan jättää tekemättä vain perustellusta syystä.

6.6 Jätelain laiminlyöntimaksut

Jätelain laiminlyöntimaksu on hallinnollisessa menettelyssä määrättävä seuraamusluonteinen maksu. Jätelaissa (§ 131) on luettelo tilanteista, joissa laiminlyöntimaksua voidaan soveltaa. Lähtökohdaisesti kyse on helposti todennettavista laiminlyönneistä, joiden toteennäyttäminen ei edellytä rikosoikeudellista tutkintaa. Laiminlyöntimaksua käytetään silloin, kun jätelain edellytykset sen määräämiseen täyttyvät.

6.7 Valvontaprojektit

Ajoittain voi olla tarpeen tarkastaa jonkin alueen tai toimialan kaikki toimijat tai otannan perusteella valitut kohteet projektimaisesti. Valvontaprojektit voivat olla tarpeen esimerkiksi silloin, kun lainsäädännössä annetaan uusia, tiettyä toimialaa koskevia määräyksiä tai tällaisten määräysten toimeenpanon määräaika lähestyy. Projektina toteutettavien tarkastuksien aiheena voi myös olla vain jokin tietty seikka, esim. jätehuoltoa koskevan kirjanpidon tarkastaminen taikka lantalan mitoituksen ja kunnon tarkastaminen.

6.8 Lausunnot

Ennakovalvonnassa kunnan ympäristönsuojeluviranomainen valvoo yleistä etua antamalla lausuntoja lupahakemuksista ja ilmoituksista. Lausuntojen antaminen on osa valvontatoimintaa. Lausunnoilla pyritään ennakolta saattamaan toisten viranomaisten tietoon seikat, jotka otetaan huomioon päätöksenteossa. Samaa ennakovalvontaa liittyy myös maankäytön (kaavoitus) lausuntomenettelyihin.

7 Valvontaohjelman toteutumisen arviointi

7.1 Valvontaohjelman toteutuminen ja sen laadinta

Valvontaohjelma laaditaan vuosittain ja sen toteutumista arvioidaan laatimalla yhteenveto edellisen vuoden valvonnasta. Vuosiyhteenvedossa kuvataan toteutuneiden suunnitelmallisten tarkastusten määrä ja arvioidaan, miten toteutuma vastaa asetettuja tavoitteita. Valvonnan vuosiyhteenvedossa kuvataan myös muiden kuin suunnitelmallisten tarkastusten määrä. Lisäksi yhteenvedossa kuvataan muut toteutuneet valvontatoimenpiteet kuin tarkastukset. Vuosiyhteenvedossa tarkastellaan myös valvonnan laatua sekä vaikuttavuutta.

Valvontaohjelmaa ylläpidetään jatkuvasti ja se päivittyy vuosittain. Siitä poistetaan vanhat ja siihen lisätään uudet valvontakohteet, tehdyt valvontatoimenpiteet sekä määräaikaistarkastusten yhteydessä tarkistetut riskinarvioinnit.

Valvontaohjelma vahvistetaan seuraavalle vuodelle ympäristölautakunnassa vuosittain marras-joulukuussa. Valvontaohjelman vahvistamisen yhteydessä lautakunnalle esitetään yhteenveto valvonnan yleisistä periaatteista sekä toimialoittaiset koosteet valvontakohteiden lukumäärästä ja suunnitelmallisen valvonnan määrästä. Samalla esitetään myös alustava arvio käynnissä olevan valvontavuoden toteutumisesta, jotta valvonnan kokonaistilanne voidaan ottaa huomioon uutta valvontaohjelmaa hyväksyttäessä.

Valvonnan toteutumista arvioidaan osana toiminnan muuta seuraamista osavuosikatsauksissa ja tilinpäätöksessä.

7.2 Valvontasuunnitelman toteutuminen ja sen päivittäminen

Valvontasuunnitelma laaditaan neljäksi vuodeksi kerrallaan ja se noudattaa valtuustokauden rytmiä. Valvontasuunnitelmaan voidaan tarvittaessa tehdä tarkennuksia ja sitä voidaan päivittää useammin, jos esim. lainsäädäntömuutokset tätä edellyttävät. Uuden valvontasuunnitelman laatimisen pohjana käytetään valvontajaksolta kertynyttä tietoa.

8. Valvonnan organisointi ja resurssit

Ympäristönsuojelulain mukaisia yleisiä valvontaviranomaisia ovat elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (valtion valvontaviranomainen) sekä kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. Valvontaviranomaisten on ilmoitettava valvonnassa havaitsemistaan puutteista toisilleen, jos ne kuuluvat toisen viranomaisen toimivaltaan.

Vastuu luvanvaraisen toiminnan valvonnasta kuuluu valtion valvontaviranomaiselle, jos toiminnan ympäristöluvan myöntää valtion ympäristölupaviranomainen (Pohjois-Karjalan alueella Itä-Suomen aluehallintovirasto) ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle, jos se myöntää toiminnan ympäristöluvan.

Vastuu rekisteröitävän toiminnan valvonnasta on kunnan ympäristönsuojeluviranomaisella lukuun ottamatta tiettyjä jätteen käsittelyn toimintoja (YSL 32.2§), joista on tehtävä ilmoitus valtion valvontaviranomaiselle.

Ympäristönsuojeluasetuksen mukaan lupa- ja valvontaviranomaisten on oltava keskenään riittävästi yhteistyössä.

8.1 Valvontaan käytettävissä olevat resurssit

Kiteen kaupungin ympäristönsuojeluviranomaisena toimii ympäristölautakunta. Ympäristövalvonnan henkilöstöä on yksi henkilö, ympäristöpäällikkö. Ympäristöpäällikkö toimii lautakunnassa sekä ympäristönsuojelu- että rakennusvalvonta-asioiden esittelijänä. Lisäksi ympäristönsuojelun tehtäväalueella on yksi toimistosihiteeri, jonka työajasta 25 % (0,25 htv) on varattu ympäristönsuojelun toimituksiin.

Valvontasuunnitelmassa esitettyjen tarkastusten lisäksi valvontatehtäviin kuuluu lupa- ja ilmoituspäätösten valmistelu sekä lausuntojen antaminen muille viranomaisille, kuntalaisten ja yritysten neuvonta, erilaisten sidosryhmien kokouksiin ja koulutustilaisuuksiin osallistuminen.

Ympäristönsuojeluviranhaltija käyttää valvontasuunnitelman mukaiseen valvontaan noin 10 % työajastaan eli 21 pv/vuosi. Ympäristöministeriön valvontaohjeen mukaan valvontaan käytettävissä olevasta työajasta tulisi määrääikaistarkastuksiin varata noin 25-30 %. Yhden valvontakohteen tarkastukseen käytettävä kokonaistyöaika arvioidaan olevan keskimäärin 7 tuntia, joten vuodessa määrääikaistarkastuksia tehdään yhteensä noin 6-7 kpl.

8.2 Tehtävien priorisointi

Koska kaikkia lakisääteisiä tehtäviä ei aina voida hoitaa viivytyksettä, on tehtäviä tarpeen priorisoida. Ympäristövalvonnan tehtävien lakisääteisyyden vuoksi ei mitään osa-alueita ole mahdollista jättää kokonaan hoitamatta. Priorisointi tehdään niin, ettei ympäristönsuojelun kannalta merkittävien asioiden käsittely viivästy tarpeettomasti.

Valvontaa priorisoidaan seuraavien periaatteiden mukaisesti:

Lupavalvonta:

- Lupavalvontaa tehdään valvontasuunnitelman ja -ohjelman mukaisesti, ja se perustuu laitospäätökohtaiseen ympäristöriskin arviointiin
- Maa-ainelupia valvotaan säännöllisesti vuosittaisen katselmuksen yhteydessä ja muun valvonnan yhteydessä.
- Valvonnassa havaittuihin epäkohtiin puututaan aktiivisesti ensin kehottamalla ja tarvittaessa hallintopakkoa käyttäen.
- Poliisille tehdään tutkintapyyntöjä lainsäädännössä esitetyin perustein

Vireillepanoasiat:

- Kirjalliset vireillepanot ja viranomaisen itse vireille panemat asiat käsitellään vireillepanon kiireellisyys huomioiden niiden saapumisjärjestyksessä
- Kiireellisimpinä käsitellään valvonta-asiat, jotka koskevat esimerkiksi pohjavesialueille sijoitettavaa toimintaa tai kun on kyse peruuttamattomasta vahingosta ympäristölle, terveydelle tai omaisuudelle

Toimenpidepyynnöt:

- Toimenpidepyyntöjen käsittelytarve harkitaan aina huolellisesti.
- Käsittelyyn otetaan toimenpidepyynnöt, jotka koskevat säännöllisen valvonnan kohteita, tai jos saadun selvityksen perusteella voidaan olettaa asian edellyttävän viranomaisen oman vireillepanon tekemistä asiassa.
- Viihtyvyyshaittoja koskevia valvonta-asioita käsitellään vain haitankärsijän kirjallisesta vireillepanosta tai muista erityisistä syistä.

8.3 Delegoinnit

Kaupungin hallintosäännössä on ympäristöpäällikölle osoitettu seuraavat tehtävät:

- päättää maa-ainelain 15 §:n mukaisesta ottamistoiminnan keskeyttämisestä;
- päättää niistä asioista, jotka toimielin toimivaltansa nojalla on siirtänyt hänen ratkaistavakseen;
- päättää ympäristönsuojelulain 118, 119 ja 120 §:ien mukaisista ilmoituksista ja 175 ja 181 §:ien mukaisista rikkomusten tai laiminlyöntien oikaisemisista sekä toiminnan keskeyttämisistä kiireellisissä tapauksissa;
- hyväksyy valtioneuvoston asetuksen (220/2015) 9 §:n ja 10 §:n mukaiset ilmoitukset kuivalannan aumauksista ja lannan levityksen poikkeustilanteista.

8.4 Viranomaisten välinen yhteistyö

Ympäristönsuojeluasetuksen (713/2014) 39 §:n mukaan lupa- ja valvontaviranomaisten on oltava keskenään riittävässä yhteistyössä. Ympäristönsuojelulain mukaisia valvontaviranomaisia ovat ELY-keskus ja kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. ELY-keskus on varannut kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle mahdollisuuden olla läsnä joissakin lupa- ja valvontatarkastuksissa.

Jätelain 24 §:n mukaisia yleisiä valvontaviranomaisia ovat ELY-keskus ja kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. Lähtökohtaisesti yleisten valvontaviranomaisten toimivalta on rinnakkainen, mutta jätelaissa on erikseen säädetty joistakin tehtävistä, joissa toimivalta on vain nimetyllä valvontaviranomaisella.

Vesilaisissa tarkoitettuina valvontaviranomaisina toimivat ELY-keskus ja kunnan ympäristönsuojeluviranomainen vesilain 1 luvun 7 §:n nojalla. Valvontaviranomaisilla on rinnakkainen toimivalta valvonta-asioissa. Aluehallintoviraston ympäristöluvut - vastuualue käyttää vesilain mukaista hallintopakkoa, vaikkei muuten toimikaan ympäristönsuojelulain eikä vesilain mukaisena valvontaviranomaisena.

Roskaamis- ja rakennuspaikan käyttämiseen ympäristöä rumentavalla tavalla liittyvissä asioissa ympäristönsuojeluviranomainen suorittaa valvontaa yhdessä rakennusvalvonnan kanssa. Rakennusvalvonnan tehtäviin kuuluvat tapaukset, jotka liittyvät rakennusjärjestyksessä säädetyn rikkomiseen ja ympäristönsuojeluviranhaltija käsittelee jätelain tarkoittamat roskaamistapaukset.

Valvontayhteistyötä Tukesin ja pelastuslaitoksen kanssa tehdään kemikaalien teollisen käsittelyn ja varastoinnin valvonnassa sekä muussa kemikaalivalvonnassa. Ympäristövahingon sattuessa yhteistyötä tehdään pelastuslaitoksen kanssa. Tällaisia tilanteita ovat muun muassa öljy- ja kemikaalivahingot tai liikenneonnettomuudet. Pelastusviranomainen aloittaa ensisijaisesti ympäristövahingon torjunnan ja valtion tai kunnan ympäristönsuojeluviranomainen tekee paikalla tarvittaessa tarkastuksen ja päättää jatkotoimenpiteistä. Kunnanympäristönsuojeluviranomainen tekee yhteistyötä myös kunnan öljyvahinkojen jälkitorjuntaviranomaisen kanssa.

Pohjois-Karjalan ELY-keskus suorittaa maataloustukien valvontaa. Mikäli valvonnassa huomataan puutteita tilojen harjoittamassa toiminnassa ympäristönsuojelun osalta, tulee niistä ilmoitus ympäristönsuojeluyksikköön.

Ympäristöterveydenhuollon kanssa valvontayhteistyötä tehdään mm. meluun liittyvissä kysymyksissä sekä haaskoihin ja eläintenpitoon liittyvissä tarkastuksissa.

Tarvittaessa valvontatehtävien suorittamista varten voidaan pyytää virka-apua poliisilta.

Alla taulukko keskeisimmistä yhteistyötahoista

Yhteistyöviranomainen	Valvontakohteet
Kunnan rakennusvalvonta	rakennuslupahakemukset, hajajätevesisuunnitelmat, rakennus- ja purkujätteet, roskaamiskohteet, eläinsuojat
Kunnan ympäristöterveydenhuolto	ympäristölupahakemukset, maatalouskohteet, yleisötapaukset, joissa elintarvikkeita, jätehuolto, vesihuoltolain vapautushakemukset
Kunnan kaavoitus	kaavahankkeet
Kunnan tekninen toimi	yleiset alueet, infran rakentaminen ja ylläpito, jätelain kohteet, liittyminen jätehuoltoon,
Maaseututoimi	maatalouskohteet
Vesi- ja jätehuoltolaitokset	vesi- ja jätehuollon valvontakohteet, vesihuoltolain vapautushakemukset
Naapurikunnat	vaikutuksiltaan kunnan rajat ylittävät kohteet
ELY-keskus	ympäristöluvut, pilaantuneiden maiden puhdistaminen, onnettomuustilanteet, eläinsuojat, ojitukset, vesiensuojelu, luonnonsuojelu
Aluehallintovirastot	ympäristöluvut

Palo- ja pelastuslaitos	öljyntorjunta, öljysäiliöt, kemikaalikohteet, onnettomuudet
Poliisi	rikkomustilanteet, virka-apu
TUKES	tarkastuskäynnit kemikaalien varastointi
Evira	maatalouskohteet: lannoitus, eläinperäiset jätteet
Museovirasto	ympäristöluvut, maa-ainesluvut
Tulli	kaatopaikkojen tarkastuskäynnit